

potestas remittendi peccata non est potestas remittendi obligationem, sed ipsas metu culpas; ergo idem cum proportione est de potestate retinendi; tum etiam quia obligatio confitendi peccata non retinetur a sacerdote, sed retinetur ab ipsomet Christo ex vi institutionis ejus, et legis nondum impletæ. Sensus ergo esse debet, ex potestate retinendi peccata, sacerdotibus data, optime colligi, licet per contritionem remittantur peccata, non tamen tolli obligationem comparendi in hoc sacramentali iudicio; et ideo licet hoc sacramentum non sit necessarium in recipi suscepsum ad peccati remissionem, esse tamen necessarium in re, vel in voto, ut statim dicetur.

17. Replica. — Solutio. — Dices: hæc responsio supponit quod probare intendimus, nimurum, per se loquendo, esse necessarium confiteri peccata, et ideo obligationem illam semper manere, etiam si per contritionem remissa sint. Respondeo, nos non supponere necessitatem, sed ex potestate remittendi et retinendi, illam colligere, et consequenter inferre obligationem confitendi manere, non obstante contritione. Quia, eum illa potestas universe et generatim data sit in omnia peccata mortalia commissa, ut statim dicemus, necesse est ut circa omnia possit efficaciter exerceri; non posset autem exerceri ullo modo circa peccata per contritionem remissa, nisi maneret saltem obligatio confitendi talia peccata; ergo ex illa potestate optime colligimus illam necessitatem et obligationem, ut ex responsione ad illas objectiones clarius constabit.

18. Secunda objectio solvitur. — Ad secundam ergo objectionem Jansenii dicimus primo, antiquos Patres illam retentionem per negationem veniae explicasse, ut videre licet in Cyrillo, Enthymio, Ruperto, et aliis, et non posse aliter exponi, si verbum retinendi referatur immediate ad ipsas culpas, sicut verbum remittendi, ut supra evidenter probatum est, quia culpa ipsa non potest directe per actionem positivam retineri; quanquam iudicium ipsum, quo aliquis judicatur indignus absolutione, actus positivus sit, quem Concilium Tridentinum appellavit proferre sententiam retentionis. Hic autem actus positivus non impedit, imo confirmat consecutionem factam; nam, eum sacerdotes ex vi hujus potestatis habeant jus ferendi hoc iudicium remittendi, vel retinendi peccata juxta merita causæ, necesse est ut poenitentes co-

ram illis compareant. Secundo dicitur, etiam si demus illam retentionem fieri posse per actum positivum, vel simul cum illo, non propterea enervari vim illationis. Dicunt enim aliqui, sacerdotem, dum negat absolutionem penitenti, posse etiam illi imponere aliquod onus quod facere teneatur, ut absolutionem et remissionem peccati possit obtinere, per quod positive retinet peccatum, quia de novo ita ligat poenitentem, ut, nisi faciat quod sibi injunctum est, non possit peccati veniam obtinere, etiam per contritionem, quia nec contritionem habere poterit, nisi impleat quod sibi est injunctum, vel saltem propositum implendi habeat. Ex hoc tamen, etiam si concedatur, non tollitur necessitas illationis factæ, sed eodem modo infertur; quia non poterunt sacerdotes hoc positivo modo retinere peccata, nisi exercendo iudiciale actum in hoc foro, ad quod necesse est, ut praecedat accusatio, quæ per confessionem fit. An vero ille modus retentionis verus sit, infra in materia de satisfactione dicam; in præsenti vero non censeo esse necessarium, ut jam ostendam.

19. Tertia enodatio. — Non exhaustit difficultatem. — Vera responsio. — Ad tertiam objectionem responderi posset, aliter posse sacerdotem retinere peccata mortalia, quam venialia, nam illa potest et negative, et positive modo explicato; hæc autem tantum negative, quia non potest obligare poenitentem, ut aliquid faciat in remedium eorum, et ideo non potest illa positive retinere. Sed differentia hæc nec necessaria est, nec difficultatem solvit. Probatur, quia ex sola potestate retinendi negative peccata mortalia, optime interfertur necessitas illa confitendi, ut declaratum est; ergo illud sufficiet in peccatis venialibus, vel alia ratio querenda est. Item, quia, si sensus sit, posse sacerdotem, cum negat poenitenti absolutionem peccati mortalis, imponere illi speciale præceptum positivum et sua voluntate profectum, sine cuius observatione non possit consequi remissionem talis peccati, id profecto durum est, quia nullo testimonio authenticō probari potest, neque etiam ex principiis revelatis efficaciter inferri, ut infra suo loco dicam. Si autem sit sensus, posse sacerdotem, ut pastorem, et judicem in illo foro, aperire poenitenti obligationem, quam ex se seu ex modo conscientie sue habet ad aliquid faciendum, ut possit a peccatis absolviri, hoc quidem verissimum est; tamen per hoc sacerdos non addit vin-

culum positivum, sed declarat solum, quod ipse penitens ex se habet; quod quidem etiam potest facere sacerdos circa veniale peccatum, juxta materiæ capacitatem; ergo quoad hoc nulla est differentia. Sed discrimen erit, quod, quando sacerdos retinet peccatum mortale, effacieiter, ut sic dicam, retinet, non solum quia, si clavis non erret, culpa vere manet; sed etiam quia, licet fortasse erret, semper manet obligatio procurandi absolutionem in illo foro; quando vero sacerdos negat absolutionem peccati venialis, solum retinet illud secundum quid, scilicet, quoad hoc, ut sacramentaliter non remittatur; non vero ita retinet, ut maneat necessario subjiciendum illi foro. Unde vero hæc differentia colligatur, et quo modo ad verba Christi convenienter aptetur, paulo post dicitur melius, respondendo ad secundam difficultatem positam circa Concilium Tridentinum.

20. Quarta objectio solvitur. — Ad quartam objectionem respondeatur in primis, esse contra vim verborum Christi, quia non dixit: *Accipite potestatem remittendi et retinendi peccata, quæ ipsi peccatores voluerint;* sed simpliciter, *remittendi et retinendi peccata;* ergo addendo illam limitationem, derogatur verbis Christi, et potestati ministrorum ejus, quorum iudicio et arbitrio res commissa est, non liberæ voluntati peccantium. Deinde, si ante factam voluntariam confessionem possunt peccatores nolle judicari a sacerdotibus de remissione vel retentione peccatorum, licet post factam confessionem sacerdos negaret absolutionem, possent non amplius illa peccata confiteri, neque eorum absolutionem sacramentalem procurare, sed per solam contritionem eorum veniam consequi; quia confessio semel facta non addit eis obligationem, nec sacerdos posset illam addere, quia jam est functus officio suo negando absolutionem. Sicut potuerint etiam quid simile facere in peccatis venialibus. Igitur, ut potestas illa retinendi peccata efficax sit, non solum ad retinendum respectu prioris absolutionis, sed etiam ad retinendum simpliciter, necesse est ut cadat simpliciter et absolute in ipsa peccata, et quod ex illa oriatur vel colligatur obligatio confitendi et subjiciendi peccata huic potestati, non vero quod tantum sit quasi sub conditione, si poenitentes voluerint sua peccata confiteri.

21. Cur hæc necessitas magis ex potestate retinendi quam remittendi peccata colliga-

Secunda principalis difficultas circa Concilium Tridentinum de venialibus peccatis solvitur.

22. Cur peccata mortalia retineri possint, non autem venialia. — *Quorundam opinio rejicitur.* — *Aliorum opinio.* — *Non placet.* — Statim vero occurrit secunda principalis difficultas de venialibus peccatis, quæ tangit aliam infra tractandam, cur venialia peccata non sint materia necessaria hujus sacramenti. Illa ergo veritate nunc supposita, respondemus, potestatem retinendi peccata non ita exten-

di proprie et simpliciter ad peccata venialia, sicut ad mortalia; et ideo in eis non procedere rationem factam cum similitudine formæ, ut in prædicta difficultate assuratur. Quia, licet Christus constituerit sacerdotes judices ad remittendum, non vero ad retinendum simpliciter hæc peccata; Concilium autem, ut diximus, non colligit ex potestate judicandi absolute, sed ex potestate judicandi cum facultate retinendi peccata. Interrogabit vero statim aliquis, unde possit hæc differentia colligi, cum verba Christi simplicia sint, et quoad utramque partem indistincte et indefinite cadant in peccata; ergo vel sub utroque membro comprehenduntur venialia peccata, vel sub neutro. Unde non defecerunt, qui, ne concederent venialia peccata posse retineri a sacerdotibus, negarent posse remitti. Est tamen omnino falsa et erronea sententia; alias peccata venialia non essent materia sufficiens hujus sacramenti, nec sacerdotes possent de illis, præsertim solis, absolvere; quod est contra universalem sensum Ecclesiæ, ut infra videbimus. Sequela vero patet, quia si ex vi institutionis ibi factæ non sunt materia, ex vi alterius esse non possunt, quia nulla alia postea facta est; et si in eo loco non est data potestas circa hæc peccata, in nullo alio data est. Dici ergo potest aliter, etiam ibi datam esse potestatem ad retinenda hæc peccata, non tamen simpliciter, sed postquam confessa sunt, et in ordine ad tale judicium, quando sacerdos judicat pœnitentem non esse satis dispositum ad eorum remissionem. Sed, licet hoc verum sit, ut in superioribus est tactum, non tamen solvit præsentem difficultatem; nam adhuc superest respondendum ad interrogationem, cur illud *retinere*, circa peccata mortalia intelligatur simpliciter, circa venialia vero, tantum secundum quid.

23. *Vera differentia traditur.*—Dicendum est ergo, rationem differentiæ esse, quia hæc potestas per se primo data est propter peccata mortalia, extenditur vero ad venialia veluti consecutione quadam, et utrisque accommodatur modo illis proportionato. Peccatum enim mortale simpliciter est Dei injuria, et claudit homini januam regni, ad quod aperiendum claves datae sunt, quod maxime fit tollendo peccatum mortale. Quia vero venialia peccata, quamvis non claudant, impediunt introitum regni, et ad tempus dici possunt claudere, quia nihil coquinatum illuc intrare potest, ideo clavis illa, quatenus est

potestas remittendi peccata, extenditur ad peccata venialia; nam potestas sufficiens ad tollendum impedimentum perpetuum et remittendam injuriam simpliciter, a fortiori sufficiet ad tollendum impedimentum temporale ejusdem ordinis, et ad remittendam injuriam secundum quid, cuius venia est longe facilior. Secus vero est de actu retinendi, qui, ut dixi, coactionem indicat, quæ minor esse debet circa minores injurias quam circa majores, ideoque actus retinendi non æque extenditur ad venialia peccata, neque in hoc habent tantam connexionem cum mortalibus, sicut in remissione. Quod recte explicatur ex illa ratione temporalis impedimenti, nam institutio hujus sacramenti non mutavit quoad hoc naturam peccati venialis; ideoque quantumvis illud peccatum per hoc sacramentum non remittatur, semper manet impedimentum temporale, quod in purgatorio poterit auferri, et ideo respectu illius non potuit secundum rerum naturam, aut congruentiam, vel potius non debuit hoc sacramentum ut necessarium medium relinquiri, atque adeo nec potestas retinendi eodem modo extendi potuit ad hæc peccata.

24. *Quocirca, quamvis Christi verba in exteriori specie simplicia sint et uniformia, tamen, quia in ipso nomine, *peccata*, includunt analogiam quamdam, ideo ex se postulant, ut cum proportione debita ad ea, quæ sub se continent, applicentur juxta materiæ capacitatem. Sicut etiam hæc verba: *Nisi pœnitentiam peccatorum egeritis, eorum veniam non consequimini*, uniformia sunt; et tamen duas propositiones includunt, unam affirmativam: *Si pœnitentiam peccatorum egeritis, eorum remissionem obtinebitis*, quæ non minus venialia quam mortalia peccata complectitur; alia est negativa: *Si non egeritis pœnitentiam, non obtinebitis veniam*, quæ non æque comprehendit mortalia ac venialia. Nam in mortalibus simpliciter vera est, in venialibus autem solum secundum quid, scilicet, non obtinebitis ex vi talis dispositionis, aut nisi aliud medium adhibueritis. Sic ergo in præsenti dicendum est; nam, ut supra diximus, prædicta Christi verba, quatenus necessitatem medii continent, ad similes conditionales propositiones revocantur. Atque hæc doctrina fundamentum habet in D. Thoma, q. 84, art. 2, ad 3; et latius eam explicarunt Cano, dict. relect. de Pœnitentia, p. 5, et Ruardus, art. 5, et alii, quos referimus infra agentes de integritate.*

Enodatur tertia difficultas circa Concilii illusionem.

25. *Dupliciter retinentur peccata per clavium potestatem.*—Tertia difficultas erat circa rationem Concilii, scilicet, quia sacerdotes non possunt judicare incognita causa. Nam hæc ratio immediate concludit confessionem esse necessariam, ut sacerdotes actum suæ potestatis exercere possint; quod est verum. Inquiritur autem quo modo inde inferatur necessitas simpliciter confessionis. Respondetur vero ex dictis, optime id colligi, quia judicium sacerdotis est simpliciter necessarium; quod probatum relinquitur a Concilio ex alio principio, quod sacerdotes sunt judices habentes potestatem simpliciter retinendi peccata. Unde illa ratio non afferatur a Concilio ad concludendam immediate necessitatem totius sacramenti, sed solum ad concludendum confessionem esse necessariam ad usum illius potestatis, ac proinde etiam ad remissionem peccati. Unde obiter advero, quod licet ad retinenda peccata juridico modo, et proferendo sententiam, ut Concilium loquitur, tam necessaria sit confessio, sicut ad peccata remittenda, nihilominus, ut peccata retineantur seu non remittantur, sufficit negatio confessionis voluntaria, seu in re et in voto, quia est negatio medii necessarii ad remissionem peccati. Ex quo dicere possumus, hanc potestatem clavium duobus modis retinere peccata, uno modo proxime et judicialiter, alio modo remote et per solam negationem remissionis, qualis est circa peccata etiam non confessa; et uterque modus est verus, et virtute contentus in verbis Christi, maxime propter potestatem retinendi.

26. *Quarta difficultas diluitur.*—Ultima difficultas facile expeditur. Nam quod Concilium supponit, nimirum actum hujus potestatis exercendum esse per modum judicii, in eisdem verbis Christi sufficienter continetur. Primo quidem, si sistamus in potestate remittendi, quia certum est non communicasse Christum Apostolis totam excellentiæ potestatem, quam habebat ad remittenda peccata; et ideo non est verisimile arbitrio eorum reliquise modum illius remissionis; hoc enim erat proprium ipsius; nullus autem alius determinatus modus assignari potest, vel ex usu et praxi Ecclesiæ, vel etiam ex ratione, seu qui sit ita consentaneus justitiæ erga Deum, et humane fragilitati et curationi; recte ergo intellexit Ecclesia illum actum sibi

committi per modum judicii. Quæ ratio optimæ est, sed aliquid habet congruentiæ et conjecturæ; aliquid etiam postulat supplendum et declarandum ex traditione Ecclesiæ. Verbum igitur *retinendi*, hic etiam mihi videtur includere convincentem rationem. Esset enim ineptissimum, et præter omnem rationem, committere hominibus, ut suo arbitrio sine causæ examinatione, et absque prudenti et justo judicio possent aliorum peccata remittere; ergo eo ipso quod talis potestas conceditur, evidenter significatur, esse exercendam per modum judicii, nec potest concipi, quo alio rationabili modo fieri possit.

27. *Objectio. — Solvitur.*—Dices: etiam potestas baptizandi est potestas remittendi peccata, quæ consequenter est etiam potestas retinendi, quia per negationem baptismi retinetur peccatum, sicut per negationem absolutionis. Et ideo multi Sancti intelligunt in his verbis Christi etiam esse contentiam illam potestatem, ut supra retuli; et tamen illa potestas non exercetur per modum judicii, ex vi predictorum verborum. Respondetur, hæc verba ad litteram, et in omni rigore ac proprietate non comprehendere baptismum; et supra dixi, Patres, qui interdum aliud significare videntur, pie exponendos esse, et locutos esse per quamdam extensionem, vel accommodationem, ad explicandam unam potestatem per aliam, vel ut alteram ex altera credibilem facerent. Potestas ergo baptizandi non est potestas ad retinenda peccata; nec Christus Dominus eo modo illam contulit, sed absolute dixit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.* Unde, sicut potestas prædicandi non est potestas retinendi tenebras infidelitatis, sed illuminandi, ita cum proportione dicendum est de potestate baptizandi, quia per se primo est ad tollendum originale peccatum. Et ideo actus illius potestatis nulla justa ratione potest negari infantibus, ut propterea dicatur potestas retinendi peccata; adultis vero interdum posset negari per accidentem, propter defectum necessariæ dispositiōnis. Hoc vero commune est omnibus sacramentis, unde non est ex speciali actu illius potestatis, sed ex natura rei sequitur, quia *sanctum non est dandum canibus*. Multoque minus possunt ministri baptismi ex vi illius potestatis ligare aliquo positivo modo, qui ad vindictam de peccato sumendam pertineat. Eo tamen modo quo possunt negare baptismum, necesse est, ut aliquam rationem judi-

cii observent, quia non suo arbitrio, sed juxta rationem et aequitatem judicij id facere possunt.

Testimoniis Patrum roboratur assertio posita.

28. Ex his ergo satis constat proposita veritas, tam ex verbis Christi, quam ex doctrina Concilii Tridentini; constat etiam totam rationem hujus necessitatis positam fuisse in voluntate Christi, quamvis multæ illius congruentiae dari possint, quæ in hac et præcedenti disputatione tactæ sunt, et infra tractando de præcepto confessionis iterum occurrit. Nunc ad doctrinæ complementum superest, ut Patrum consensionem et traditionem adjungamus. Clemens Romanus, in epist. 1, admonet, ut si forte alicujus cor malum aliquod latenter irrepserit, non erubescat hoc confiteri ei, qui præest, ut possit æterni ignis pœnas effugere, et ad perpetuæ vitæ præmia pervenire. Ubi verbum illud, ut possit, necessitatem satis indicat. Et notandum est obiter quod ait, etiam cogitationes internas esse de necessitate confessionis. Sic etiam Fabianus Papa, ep. 2, post medium, dicit, *peccatores in barathrum delabuntur, nisi sacerdotali auctoritate illis subventum fuerit.* Lactant., lib. 4, c. ult., ubi signa hæc ponit veræ Ecclesiæ: *In qua, inquit, est religio, confessio, et paenitentia, quæ peccata salubriter curat;* et c. 17, prius dicit necessitatem confessionis significatam fuisse in circumcisione, et infra subdit: *Si cor nudaverimus, id est, si peccata confessi satis Deo fuerimus, veniam consequemur, quæ contumacibus, et peccata sua celantibus denegatur.* Quod verbum ultimum aperte indicat necessitatem. Idem habet Origenes, hom. 2 in Psal. 37, a princ., et specialiter circa illa verba: *Quoniam iniquitatem meam ego pronuncio; ita enim ipse legit, et addit: Pronunciationem vocat confessionem peccati; docet enim Scriptura, quoniam oportet peccatum non celare intrinsecus. Nam sicut ieiuni qui habent intrinsecus occultam escam indigestam, si evomuerint, elevantur, ita qui peccaverunt, si occultant et retineant intrinsecus peccatum, suffocantur humore peccati; si autem ipse fiat accusator sui, dum confitetur, omnem morbi digerit causam.* Et ut explicet se loqui de confessione homini facta, subdit: *Tantum circumspice cui debeas confiteri, proba prius medicum, etc.* Idem hom. 2 in Levit., inter alia, inquit: *Cum non erubescit sacerdoti Domini indicare peccatum suum;* et lib. 3 Pe-

riar., c. 1, circa med., inquit: *Qui non prius suorum peccatorum cognoverit mala, ac proprii oris confessione prodiderit, is absolvitur non poterit.* Basilius etiam, in id Psal. 32: *Misericordia Domini plena est terra,* dicit, Deum velle remittere peccatum, si tamen contritio et confessio adsit. Et regul. 288 ex brevioribus dicit: *Necessario iis peccata aperiri debent, quibus credita est dispensatio.* Idem in epist. 15 ad Amphil., c. 73, et lib. de Vera virgin.

29. Multa etiam habet Tertull., lib. de Pœnit., præsertim a c. 7; et c. 10, habet hæc verba: *Nunquid si aliquid humanæ notitiae subduxerimus, propterea et Deo celabimus, an melius est damnatum latere, quam palam absoluiri?* Sic etiam Cyprianus, lib. de Lapsis, c. 11, circa fin: *Etiam malas cogitationes, inquit, apud Dei sacerdotes dolenter, et simpliciter confitentes exomologesim conscientia faciunt, animi sui pondus aperiunt, salutarem medelam exquirunt, scientes scriptum esse, Deus non irridetur.* Quæ ultima verba necessitatem significant. In epistolis etiam Cypriani quamplura sunt de hac re testimonia; præsertim videri potest epist. 52 et 54, et in 31, quæ est Cleri Romani ad ipsum. Quibus locis hoc notat Pamelius, et alia congerit; et similia fere habet Irenæus, lib. 4, c. 9, ubi Feuardentius hoc ipsum, et alia notat. Idem etiam indicavit Dionysius, epist. 8 ad Demophilum, non longe a principio, ubi refert sacerdotem quemdam ad pedes alterius sacerdotis procidisse, ut remedium peccatis suis quereret. Idem sentit Ambrosius, libris de Pœnit., præsertim lib. 1, c. 2. Eamdem veritatem indicat Gregor. Nyssen., hom. 2 in Ecclesiast.; August., expresse lib. 50 Hom., in 49 et 50, et serm. 8 de Verbis Domini, et serm. 66 de tempore, et tract. 49 in Joan.; Anastasius Synaita, Orat. de sacra Synaxi, inter alia: *Christo Domino per sacerdotes tua confitente peccata.* Idem sumitur ex Leone Papa, ep. 69; Chrysost., hom. 20 in Genes., et homil. 3 Imperf. in Matth.; Gregorio, hom. 16 in Ezechielem, in principio, ubi dicit, confessionem esse portam angustam, per quam intratur ad regnum; et hom. 26 in Evang., in hunc sensum explicat dictum locum Joannis. Et alia ex eo sumi possunt, 26 Moralia, c. 23, alias 28; et hoc ipsum confirmari potest testimonii Patrum, quos citavi sect. præced. et disputat. præced.; ita enim semper exponunt institutionem hujus sacramenti, et judiciariam potestatem in hoc foro

Ecclesiæ concessam. Et nonnulla peti possunt ex Decreto Gratiani, de Pœnit., d. 4, præsertim a cap. 87. Et hoc tandem indicant Patres illa metaphora, qua vocant poenitentiam secundam tabulam post naufragium, ut D. Thom. supra explicnit, q. 84, art. 6. Nam, licet intelligi possint, ut revera sæpe loquantur de poenitentiae virtute, tamen suppositis iis, quæ aliis locis docent de poenitentia legis gratiæ, recte etiam intelliguntur de poenitentiae sacramento; unde expresse Hieronymus, tom. 2, epist. 64 ad Pamachium et Oceanum: *Secunda, inquit, post naufragium tabula est culpam confiteri.*

Factum Nectarii Constantinopolitani Patriarchæ objicitur.

30. Contra hanc veritatem est vulgaris objectione, quia in Ecclesia Constantinopolitana Nectarius, ejus Patriarcha, prædecessor Chrysostomi, abstulit usum sacramentalis confessionis; ergo signum est non esse medium ad salutem necessarium; fuisset enim intolerabilis error, medium salutis auferre. Neque satisfaciens, qui dixerit, errasse Nectarium, quia et privatus Episcopus erat, et non admodum eruditus in Ecclesiasticis rebus; nuper enim baptizatus ex præfecto urbis factus est Patriarcha, ut refert Ruffinus, lib. 2, c. 21, et Niceph., l. 12, c. 42. Hoe, inquam, non satisfacit, tum quia eadem historia refert fuisse virum sanctum, de quo credibile non est, rem adeo gravem absque consilio sapientium, et prudentum attentasse; tum etiam, quia illum imitati sunt alii Prælati, et Ecclesiæ Orientales, et (quod amplius est) Chrysostomus Nectarii successor eamdem consuetudinem retinuit; hoc enim totum, cum facto Nectarii, referunt Socrates, lib. 5 Historiæ, cap. 49; et Sozomenus, lib. 6, cap. 16; et Nicephorus, lib. 12 Historiæ, cap. 28.

31. *Aliorum responsio.* — *Non admittitur.* — De hac difficultate multa dicuntur a modernis scriptoribus propter hæreticos hujus temporis, apud quos majus pondus habet incerta hæc historia de facto Nectarii, quam Scriptura et perpetua Ecclesiæ traditio. Respondent ergo aliqui, non adhibendo fidem huic narrationi; quia Sozomenus, ut ait Gregor., lib. 6, epist. 195, multa mentitur, et ideo Ecclesia Romana ejus historiam non recepit. Socrates etiam fidem non facit in hac causa, quia hæreticus Novatianus fuit, ideoque sacramentum poenitentiae odiosum habuit, ut Nicephorus testatur, lib. 6, c. 37, et

nis, vel extremae unctionis, etiamsi demus non esse sub præcepto juris divini. Propter quod, si exemplum Nectarii aliquid valet, non solum probat illum sensisse usum confessio-nis non esse necessarium ad salutem, sed etiam ignorasse esse utilem ad sanctificatio-nem animarum, et remissionem peccatorum, quod verisimile non est, et ideo incredibile mihi est illum abstulisse usum confessionis sacramentalis etiam ad tempus, nisi concedamus Nectarium fuisse a Novatianis deceptum; a qua sententia non longe abest Baronius supra. Non invenio tamen sufficiens fundamen-tum, ut hanc notam illi vere imponamus; præsertim cum falsum esse constet, vel Chrysostomum, vel alias Ecclesias Orientis talem confessionis suspensionem, aut probasse, aut tolerasse, ut statim ostendemus. Item quia Ecclesia Constantinopolitana nunquam apud veteres de hoc errore male audivit, neque a Summis Pontificibus de illo reprehensa est.

34. Hæc vero omnia maxime procedunt, si in eo sensu credatur Nectarius confessionem abstulisse, ut usum ejus prohibuerit; nam si quis diceret illum non prohibuisse, sed solum statuisse, ut fideles non cogerentur ab Ecclesiæ ministris confiteri, vel ut nulli sacerdo-tum esset hæc cura peculiariter commissa, sed uniuscujusque conscientiae reliquise, ut jus a Christo institutum servaret, vel illo ute-retur ut vellet (si quis, inquam, hoc diceret) quidpiam minus incredibile assereret; inde tamen nullum argumentum sumi posset con-tra veritatem Catholicam supra fundatam, quia necesse non est ut Ecclesia semper et in omni tempore, hoc loco adhibuerit peculia-re determinationem huic præcepto divino, aut coactionem aliquam, per quam ad illius observationem fideles compelleret. Unde addunt aliqui, Nectarium non abstulisse simpli-citer confessionis usum, sed solum quatenus præmitti solet, ut necessaria dispositio ad Eucharistiam, quia facilius ignorari potuit talem dispositionem, seu præparationem necessaria-riam esse jure divino. Quod etiam historiæ citatae significant, dum aiunt, a Nectario fuisse permisum unicuique, ut secundum consilium conscientiæ suæ ad divina participa-panda posset accedere. Verumtamen hoc etiam facile posset intelligi absque admis-sione erroris, nimurum, Nectarium nec pro-hibuisse dispositionem ad Eucharistiam, nec docuisse non esse necessarium ex Christi mandato; sed uniuscujusque conscientiæ, et judicio hoc reliquise.

35. *Vera solutio.* — *Quorundam opinio de munere pœnitentiarii quod abstulit Nectarius.*

— Verius tamen videtur Nectarium nihil ab-stulisse, quod ad substantialem usum hujus sacramenti, ut sic dicam, vel ad illius obliga-tionem pertinuerit, sed tantum vel abstulisse, vel moderatum fuisse ritum aliquem perti-nentem ad pœnitentiam publicam, quæ tunc in Ecclesia agebatur post sacramentalem con-fessionem, ut ex eisdem historiis colligere licet, et ex Gregorio Nysseno, in epist. ad La-toiūm, Mitylenes Episcopum, quem refert Baronius supra, et ex Chrysostomo etiam multa statim afferemus. Abstulit ergo Nectarius presbyterum pœnitentiarium, ejusque munus prohibuit, ut expresse dicunt eadem historiæ. Quale autem fuerit illud munus, non satis constat; et ideo etiam incertum est quid Nectarius vetuerit. Dicunt ergo aliqui munus illius presbyteri fuisse omnium sacramen-tales confessiones prius audire, et postea in publico Ecclesiæ conventu peccata narrare, et corripere, sive publica essent, sive etiam secreta, et pro eis pœnitentiam imponere. Similem enim consuetudinem aliquando co-epitam esse introduci in Campania, colligitur ex Leone Papa, in Ep. 78, alias 80, cap. 2, ubi graviter illam reprehendit, et merito. Repugnat enim talis consuetudo divino juri, si id fiat contra, vel sine voluntate pœnitentium; nam repugnat sigillo confessionis, quod de jure divino est, ut infra videbitur; nec min-us eidem juri repugnaret obligare, vel quo-vis modo cogere pœnitentes, ut suum con-sensem ad hoc præstant.

36. Si vero intelligatur illa consuetudo fuisse quasi sub conditione, scilicet, narrandi publice peccata, si pœnitentes consentirent, non esset tam directe repugnans prædicto juri de servando sigillo confessionis; tamen etiam esse valde contraria fini ejus, quia non posset talis consuetudo non reddere difficilli-mam confessionem, et ab illius usu homines plurimum retardare; nam ipsam consuetudo esset virtualis quædam, et tacita coactio, quia nemo auderet resistere, nec putaret suam pœnitentiam esse admittendam, ut veram et sufficientem, nisi consentiret. Et præterea, talis consuetudo sœpe cederet, aut in aliorum injuriam, aut contra charita-tem, vel propter aliorum scandalum, vel pro-pter propriam infamiam gravem, sine ullo fructu, vel necessitate. Unde Concilium Tri-dentinum, sess. 4, c. 5, asserit, confiteri pu-blice peccata secreta, nulla humana lege pos-

se consulto præcipi. Igitur nec prudenter posset in Ecclesiasticam consuetudinem intro-duci. Si ergo talis erat Constantinopi- consuetudo, merito illam abstulit Nectarius, cuius factum ita Ruardus, art. 3, interpreta-tur. Sed certe ad talem consuetudinem tol-lendam non oportuisset speciale illam oc-casionem de scandalo illius matronæ, vel aliam similem expectare, cum per se iniqua esset, et omnino vitanda, ut Leo Papa citato loco expresse docet. Unde non est verisimile talem consuetudinem durasse semper in Ecclesias Orientis, in quibus sanctissimi et doctissimi Episcopi præcesserant usque ad tem-pora Nectarii; cum tamen historiæ citatae referant, consuetudinem illam, quam Nectarius abstulit, antiquissimam fuisse.

37. *Verior sententia.* — Verisimilius ergo est tantum peccata publica solita fuisse in publicum proferri, ut de eis publica pœnitentia ageretur, et fortasse non omnia, sed illa tantum quæ majus scandalum generabant. Sic enim legimus in Concil. Carthagin. III, cap. 32, publicam pœnitentiam agendum esse de publico et vulgatissimo criminis, quod universa Ecclesia noverit. Et similia refert ex Concil. Moguntino, Africano, et ex August., Burchardus, lib. 49 sui Decreti, cap. 36, 38 et 40. Sic etiam August., in Enchir., cap. 65, dicit, in Ecclesia agi pœnitentiam secundum modum cujusque peccati, id est, de secretis secretam, et de publicis publicam, ut ipse declarat, de Vera et falsa pœnit., c. 41, et lib. 50 Homil., in ult. Imo in epist. 108 signifi-cat, eos tantum solitos fuisse publicam pœnitentiam agere, et quasi per antonomasiam pœnitentes appellari, qui post baptismum ita peccaverant, ut prius excommunicari, et poste reconciliari mererentur. Quem morem videmus nunc aliqua ex parte in Ecclesia retineri circa apostatas a fide, et alios simi-lis gravissimos peccatores, quamvis jam non sit in usu per viam voluntariæ confessionis in foro pœnitentiæ; sed per jurisdictionem fori exterioris, seu contentiosi.

38. Hac ergo supposita consuetudine, munus illius presbyteri pœnitentiarii non vide-tur fuisse omnium fidelium confessiones sa-cramentaliter audire; vix enim credi potest unum tantum ministrum ad hoc munus pro-tota aliqua Ecclesia aut civitate constitutum fuisse, nec enim suo muneri satisfacere po-tuisset. Aut ergo munus illius fuit libellos eorum omnium, qui publicam pœnitentiam acturi erant, suscipere, ut ea in publicum

Objiciuntur varia testimonia Patrum.

39. Secundo objiciuntur varia Patrum tes-timonia, præsertim Chrysostomi, qui hom. 2 in Psal. 50, in fine, sic inquit: *Peccata tua dicito, ut deleas illa; si confunderis alicui ea dicere, dicito ea quotidie in anima tua, non dico ut confitearis conservo tuo, ut exprobreter,*

dicito Deo, qui curat ea. Similia habet, homil. de Phariseo et publicano, que habetur tom. 1, et tom. 2, homil. 4 de Lazaro, satis post medium, tractans illud Isaiae 43 : *Dicito tu peccata tua, ut justificeris : Care, inquit, homini dixeris, ne tibi exprobret ; et infra : Sed ei qui Dominus est, qui tui curam gerit ; neque enim ignorat, etiamsi non dixeris.* Quod ultimum verbum est valde difficile, et notandum. Et tom. 5, homil. de Poenitentia et confessione, circa principium : *Solus te Deus confitentem vult ; neque enim necesse est præsentibus testibus confiteri.* Sed hoc facile est; quod sequitur valde difficile : *Cogitatione fiat delictorum exquisitio, etc.* Et hom. 21 in Epist. ad Hebreos, in parte morali, postquam multa dixerat de confessione, subdit : *Obedire te volo Propheta dicenti : Revela Domino tiam tuam ; ante Deum ergo tua confiteare peccata, non lingua, sed conscientia tua memoria.* Quod etiam ultimum verbum difficilestum est. Denique homil. 8 de Poenitentia, circa finem, nullam videtur pati expositionem; tractans enim illud : *Probet cutem seipsum homo, inquit : Non in commune theatrum accusationem producit, non delictorum testes statuit, intus in conscientia stante nemine præter eum, qui cuncta videt, Deum, judicium peccatorum statuens, reformatum deliquisti ; atque sic pura conscientia sacram attinge mensam.* Similia multa habet, homil. 5 de Incomprehensibili Dei natura, circa finem, et homil. 21, 24, 40 et 41 ad Populum. Nec videtur dissimile, quod habet Ambrosius, Lue. 22, c. de Negatione Petri, et repetit, serm. 46, et habetur de Poenitentia, d. 4, cap. 1 et 2 : *Lacrymae, inquit, lavant delictum, quod ore pudor est confiteri ; lacrymas Petri lego, satisfactionem non lego.* Et simili modo Cassianus, collat. 20, c. 8, postquam posuerat multa remedia ad peccatorum remissionem obtinendam, subdit circa finem : *Si veræcundia retrahente revalere ea coram hominibus erubescis, illi, quem latere non possunt, confiteri ea jugi supplicatione non desinas, et dicere : Quoniam iniuriam meam ego cognosco.* Et alia referuntur in Decreto, de Poenit., d. 4, a princ., usque ad c. 36.

40. *Prima expositio ad Chrysostomum.* — *Secunda expositio.* — Ad Chrysostomum communis responsio est, illum tantum docere voluisse, non esse necessariam confessionem publicam; nam ideo saepe ait : *Non ad theatrum voco, non testes requireo, etc.* Hoc prius significavit Gratianus, de Poenit., d. 5, § His auctoritatibus, post cap. *Quis aliquando.* Et

postea secuti sunt moderni scriptores; et præcipue videri possunt Ruardus, dict. art. 5, et Baronius, dict. anno 56. Qui consequenter aiunt, quando Chrysost. dicit confitendum esse soli Deo, non excludere sacerdotem, qui non ut homo, sed ut gerens vices Dei, confessionem audit. Plurimum vero obstant huic expositioni nonnulla verba Chrysostomi, que in objectione adverimus, quibus videtur excludere ministerium linguæ, et dicere sola cogitatione sufficier fieri confessionem. Ad quam objectionem videtur Gratianus his verbis respondere : *Negre enim est necesse, ut quæ semel sacerdoti confessi fuerimus, denuo confiteamur, sed lingua cordis, non carnis apud judicem verum ea jugiter confiteri debemus.* Videtur enim Chrysost. in dictis locis alludere ad antiquam consuetudinem, et ad mutationem a Nectario factam; solebant enim fideles, ut diximus, etiam post sacramentalem confessionem aliqua peccata publice confiteri, vel certe ad presbyterum pœnitentiarium accedere, ut de eis eum consulerent. Hoc ergo prædicabat postea Chrysostomus non esse necessarium, sed apud Deum pœnitentiam agere sufficere sola cogitatione, scilicet, post confessionem sacramentalem rite factam. Secunda vero expositio, et mihi valde probabilis est, Chrysostomum, licet in illis locis tractet de confessione sacramentali, et secreta, non tamen negare absolutam necessitatem confessionis pro eo tempore, quo præceptum ejus obligare potest; sed solum intendere confessionem non esse necessariam semper in re ipsa ad justificationem et remissionem peccati, sed per solam interiorem conversionem posse statim hominem justificari. Hujus autem rei signum esse potest, quia in multis ex dictis locis tractat Chrysostomus de quotidiano examine conscientiae, et hortatur fideles, ut statim exeat ab statu peccati, ad quod ait non esse necessarium statim confiteri. Cui expositioni consonat canon. 33 Concilii Cahilonens. II, qui sic habet : *Quidam solummodo Deo confiteri debere dicunt peccata, quidam vero sacerdotibus confitenda esse percipient ; quod utrumque non sine magno fructu intra sanctam fit Ecclesiam, ita duntaxat, et ut Deo, qui remissor est peccatorum, confiteamur peccata nostra, et secundum institutionem Apostoli confiteamur alterutrum peccata nostra.* Id est, ita confiteamur Deo, ut non excludamus confessionem sacerdotis suo tempore faciendam, juxta ea quæ sectione sequente declarabimus. Denique, Chrysostomum in hac

parte recte sensisse, ideoque altero ex his modis exponendum esse, constat ex variis ejus locis supra citatis, disput. præced., cum de potestate remittendi peccata ageremus, in quibus claves Ecclesiæ optime declarat. Idem sumitur ex hom. 20 et 30 ejusdem in Genesim, et ex hom. 10 et 33 in Matth.

41. *Ambrosius explicatur.* — *Explicatur Cassianus.* — Ad Ambrosium facilis est responsio, quamvis Glossa in c. 1 et 2 de Pœnit., d. 4, male illa verba interpretetur, et alii multa de illis dicant, ut videre licet in Navarro ibidem, et Cano supra. Nam in prioribus verbis non ait Ambrosius, si quis pudorem habeat confitendi delictum, lacrymas posse sufficere ad lavandum illud; sed sensus potius est lacrymas lavare delictum, quod cum pudore confitendum est. In verbis autem posterioribus, cum ait Ambrosius : *Satisfactionem non lego, non loquitur de propria satisfactione pro peccato ; nam satis legitur satisfactio Petri cum legitur fleuisse amare.* Satisfactionem ergo vocavit excusationem peccati, quæ de Petro non legitur. Unde, *quod defendi, inquit, non potest, fieri potest ; recte flevit, et tacuit, quia quod fieri solet, non solet excusari.* Unde potius sensit, propter pudorem neminem debere hoc modo excusari a confessione peccati; et ideo subdit : *Lacrymæ veræcundiae consulunt, et saluti, non erubescunt in petendo, etc.* Ad Cassianum cum aliis applicandæ sunt responsiones ad Chrysostomum datae. Nam Cassianus aperte loqui videtur de confessione publica. In aliis vero locis sepe dicunt Patres internam confessionem sufficere, scilicet ad justificationem; non excludunt tamen confessionem suo tempore faciendam, ut statim amplius declarabimus.

SECTIO III.

Utrum hoc sacramentum in re susceptum sit necessarium medium ad remissionem peccati, vel sufficiat in voto, et quomodo.

1. *Ratio dubitandi.* — *Quorundam opinio.* — Hec est tertia difficultas circa resolutionem præcedentis sectionis; nam sine medio necessario non potest finis comparari; remissio autem peccati sæpius comparari potest sine hoc sacramento, ut paulo antea cum Chrysostomo dicebamus, ut docet expresse Concilium Tridentinum, sess. 14, cap. 4; quomodo ergo sacramentum hoc est medium necessarium ad hunc effectum? Propter hoc

dixerunt aliqui in peccato mortali duo esse, scilicet maculam culpæ, et reatum poenæ æternæ; et quantum ad primum, posse remitti peccatum ante confessionem, quia potest contrito charitate formari, ut Tridentinum dixit; charitas autem excludit maculam peccati. Quantum ad secundum autem negant peccatum dimitti ante sacramentalem confessionem peccati, propter difficultatem factam. Quo fit, ut ex horum sententia sacramentum hoc non sit medium necessarium ad remissionem peccati quoad culpam, sed solum quoad aeternam poenam.

2. Hæc sententia sumitur ex Richardo, et Hugone de S. Victor., et Medina, citatis disputatione præcedenti, sect. 2. Tamen ex ibidem dictis sufficienter impugnantur, tum quia, sicut ibi ostensum est, potestatem clavium non solum respicere poenam, sed etiam culpam, ut talis est, ita est certum, sacramentum hoc non solum esse medium necessarium ad remissionem poenæ, sed etiam ad remissionem culpæ, quia hæc necessitas in illa potestate fundatur, ut dictum est. Et ideo Concilium Tridentinum de peccatis quoad culpam loquitur, cum de illa potestate, et de necessitate hujus sacramenti sermonem habet. Tum etiam, quia ostensum est remissionem poenæ æternæ non separari a remissione culpæ mortalis, et e contrario; ergo repugnat hoc sacramentum esse necessarium ad remissionem poenæ æternæ, et ad remissionem culpæ non. Et declaratur manifeste; ponamus enim, eum, qui sine hoc sacramento justificatus est, paulo post mori sine nova culpa: an ergo ille consequetur regnum cœlorum, neinne? hoc posterius dici non potest, alias homo in gratia constitutus, et in ea mortuus, non salvaretur; quod dicere erroneum est. Ergo consequetur homo æternam salutem sine reali susceptione hujus sacramenti; ergo remittitur illi poena æterna; ergo non magis est medium necessarium hoc sacramentum ad remissionem culpæ, quam poenæ æternæ.

3. *Sacramentum hoc in voto sufficere.* — *Vera resolutio.* — *Modus loquendi Medina improbat.* — Vera ergo responsio est, sacramentum hoc in re ita sumptum non esse semper medium necessarium ad justificationem vel remissionem peccati, sed sufficere in re vel in voto. Quæ est certa conclusio, et communis Theologorum cum Magistro, d. 17, et D. Thom. ibi, et supra, q. 86, art. 2. Ubi de hac re dictum est. Idem D. Thomas, 4 contra Gent., c. 72; Gabriel, d. 14, q. 2, art. 2, et